

בבא קמא י"ט

הספק של רב אשי אם יש שינוי לצרורות לרביע נזק ואומרים שבצרורות כדרכה משלם חצי נזק. האם כשהבהמה בעטה והתיזה בשינוי צרורות, ששברו את הכלים נחשב שהזיקה בשינוי, ומשלם רבע נזק. חצי ממה שמשלם במועד, בצרורות כדרכם. כמו ששור תם שנגח משלם חצי מהנזק ששור מועד משלם. או שגם במקרה זה משלם חצי נזק, ואין בצרורות תמות והעדאה, שהרי לא מצאנו שור תם שמשלם פחות מחצי נזק²⁸⁵.

ובביאה הגמרא ראייה שאין שינוי לצרורות לרביע נזק, ממה שרבא הסתפק אם יש העדאה לצרורות. ואם יש שינוי לצרורות לרביע נזק משלם בצרורות בתם רבע נזק, וכשהועד חצי נזק, ואין העדאה לצרורות לשלם נזק שלם. אמר רב אשי, רבא הסתפק בשני הספקות. הוא הסתפק אם יש שינוי לצרורות לרביע נזק או לא. ואם תמצא לומר שאין שינוי לצרורות לרביע נזק, וכשבעטה והתיזה צרורות צד תמותו הוא חצי נזק. יש ספק נוסף אם יש העדאה לצרורות או לא. האם אחרי שלש פעמים נעשה מועד וישלם נזק שלם או לא. ונשארה הגמרא בתיקו.

הסתפק רב אשי לפי סומכוס הסובר שבצרורות משלם נזק שלם, האם כח כחו הוא ככחו או לא. האם סומכוס לומד את ההלכה למשה מסיני של חצי נזק צרורות ומעמיד אותה בכח כחו. או שאינו לומד את ההלכה אפילו בכח כחו. ונשארה הגמרא בתיקו גם בספק זה.

המשנה הביאה שאם בהמה היתה מבעטת, או שהיו צרורות מנתזין מתחת רגליה ושברה את הכלים, משלם חצי נזק. ומסתפקת הגמרא, האם המשנה אומרת היתה מבעטת והזיקה בבעיטה, או הזיקה בצרורות שהיו מנתזין מתחת רגליה בדרך הליכתה כדרכם. ושברה את הכלים משלם חצי נזק, והמשנה היא כחכמים שמשלם בצרורות כדרכם חצי נזק. או שהמשנה אומרת היתה מבעטת והזיקה בבעיטה, או הזיקה בצרורות מחמת בעיטה ושברה את הכלים משלם חצי נזק, והמשנה היא כסומכוס שאומר שמשלם בצרורות כדרכם נזק שלם.

ומביאה הגמרא ראייה שהמשנה היא כחכמים מהסיפא, דרסה על הכלי ושברתו, ונפל השבר על כלי ושברו על הראשון משלם נזק שלם ועל האחרון משלם חצי נזק. והרי לסומכוס בצרורות אין חצי נזק!. ואם תאמר שגם הכלי הראשון נשבר

על ידי שברי הכלים שהבהמה דרסה עליהם²⁸⁶. והכלי הראשון הוא הראשון להתזה, והשני הוא השני להתזה. ויש הבדל בין כחו לכח כחו שבו גם לסומכוס נאמרה הלכה של חצי נזק צרורות, נפשוט מכאן את הספק של רב אשי אם לסומכוס כח כחו הוא ככחו או לא.

ואמרת הגמרא שרב אשי העמיד את המשנה כחכמים והסתפק כך²⁸⁷ אם המשנה אומרת היתה מבעטת והזיקה בבעיטה, או בצרורות בדרך הליכתה כדרכם, ושברה את הכלים משלם חצי נזק. אבל אם הזיקה בצרורות מחמת בעיטה משלם רבע נזק. ויש שינוי לצרורות לרביע נזק. או שהמשנה אומרת היתה מבעטת והזיקה בבעיטה, או בצרורות מחמת בעיטה, ושברה את הכלים משלם חצי נזק. ואין שינוי לצרורות לרביע נזק. ונשארה הגמרא בתיקו.

בהמה שהלכה במקום שא"א שלא שאל רבי אבא בר ממל את רבי אמי, ויש שאומרים תתיו ובעטה והתיו והזיקה ששאל את רבי חייא בר אבא, מה הדין בבהמה שהיתה מהלכת במקום שאי אפשר שתלך בלא שתתיו צרורות ובעטה והתיו והזיקה, האם כיון שאי אפשר שתלך בלא להתיו הוא דרכה ומשלם חצי נזק כדין צרורות. או שכיון שהיא התיוה צרורות מחמת בעיטה, משלם רבע נזק אם נאמר שיש שינוי לצרורות לרביע נזק²⁸⁸. ונשארה הגמרא בתיקו.

היתה מהלכת ברה"ר והתיוה והזיקה שאל רבי ירמיה את רבי זירא, מה הדין בבהמה ברה"ר או ברה"י שהיתה מהלכת ברשות הרבים²⁸⁹ והתיוה והזיקה. האם כיון שבצרורות משלם חצי נזק הוא דומה לקרן וחייב, או שכל צרורות כדרכם הם תולדה של רגל שפטור עליה ברשות הרבים. ואמר לו רבי זירא שמשתבר שהוא תולדה של רגל ופטור. ושאל אותו רבי ירמיה מה הדין אם הלכה כדרכה ברשות הרבים והתיוה לרשות היחיד והזיקה ברשות היחיד?. ואמר לו רבי זירא, כיון שהבהמה התיוה את הצרורות בהליכתה ברשות הרבים אי אפשר לחייב משום צרורות של רגל!

הקשה לו רבי ירמיה ממה ששנינו, היתה מהלכת בדרך והתיוה בין ברשות היחיד ובין ברשות הרבים חייב. האם כשהתיוה ברשות הרבים והזיקה ברשות הרבים

286 ואפילו שאי אפשר להסביר כך את הברייתא, בד"א ברשות הניזק אבל ברה"ר פטור על הראשון וחייב על האחרון. אפשר להסביר כך את המשנה. תוס'.

287 היה יכול לומר שרב אשי הסתפק אם כח כחו ככחו או לא, ואת"ל שכח כחו לאו ככחו האם המשנה היא כחכמים או כסומכוס. אלא שעדיף לומר שהספק אם יש שינוי או אין שינוי. ונראה שהבעיה היתה רק אם יש שינוי או אין שינוי והש"ס הוסיף אם הוא כסומכוס או כחכמים. ורב אשי מפרש שהספק היה אם יש שינוי או אין שינוי. תוס'.

288 לפי הלשון הראשון ברש"י הספק הוא אם ישלם רבע נזק אם נאמר שיש שינוי לצרורות לרביע נזק. ולפי הלשון השני ברש"י האם הוא צרורות תולדה דרגל ומשלם ח"נ אפילו אם הועדה ג' פעמים, או שהוא תולדה של קרן ואם הועדה משלם נזק שלם. ואין לומר שמדובר ברה"ר והספק הוא אם משלם כיון שלא אמר היתה מהלכת ברה"ר כמו בספק הבא בגמרא. תוס'.

289 ולא גורסים ובעטה. ר"מ.

יהיה חייב? אמר לו רבי זירא, לא, כשהתיזה ברשות הרבים והזיקה ברשות היחיד.
אמר לו רבי ירמיה, הרי אמרת עקירה אין כאן הנחה יש כאן? אמר לו רבי זירא,
חזרתי בי.

דרסה על כלי ונפל על כלי אחר ושברו ועוד הקשה לו רבי ירמיה ממה ששנינו במשנה,
על הא' נ"ש ועל האחרון ח"נ דרסה על הכלי ושברתו, ונפל השבר על כלי
ושברו על הראשון משלם נזק שלם ועל האחרון משלם חצי נזק. ושנינו בברייתא
שהדברים אמורים ברשות הניזק אבל ברשות הרבים פטור על הראשון, כדין רגל
ברשות הרבים, וחייב על האחרון. ושאל רבי ירמיה האם נאמר כאן שחייב על
הכלי האחרון כשהתיזה ברשות הרבים והזיקה ברשות הרבים!. ואמר לו רבי זירא
לא, הברייתא אומרת שפטור על הראשון וחייב על האחרון כשהתיזה ברשות
הרבים והזיקה ברשות היחיד. ואמר לו רבי ירמיה הרי אמרת עקירה אין כאן הנחה
יש כאן?!. ואמר לו רבי זירא חזרתי בי.

אין ח"נ חלוק לא לרה"י ולא לרה"ר ועוד קשה ממה שרבי יוחנן אמר אין חצי נזק
חלוק לא לרשות היחיד ולא לרשות הרבים. האם
רבי יוחנן אמר שחייב על הכלי האחרון כשהתיזה ברשות הרבים והזיקה ברשות
הרבים!. ואמר לו רבי זירא לא, הברייתא אומרת שפטור על הראשון וחייב על
האחרון כשהתיזה ברשות הרבים והזיקה ברשות היחיד. ואמר לו רבי ירמיה הרי
אמרת, עקירה אין כאן הנחה יש כאן?!. ואמר לו רבי זירא חזרתי בי מדברי.
או שנאמר שרבי יוחנן לא מדבר על חצי נזק צרורות. אלא הוא אמר שלומדים
מהכתוב "וְחָצוּ" "וְיִחָצוּן" שתי פעמים, שחצי נזק של קרן אינו חלוק לא לרשות
הרבים ולא לרשות היחיד.

כשכשה בזנבה כשכוש רב רבי יהודה נשיאה ורבי אושעיא ישבו בפתחו של רבי
יהודה נשיאה, ואחד מהם שאל מה הדין בבהמה שכשכשה בזנבה, האם הוא דרכה
ופטורה ברשות הרבים או אינו דרכה וחייבת? והשני אמר לו האם הוא יאחזנה
בזנבה וילך, ובודאי הוא דרכה ופטור. אבל בקרן אין לומר וכי יאחזנה בקרנה
וילך, מפני שנגיחה אינה דרכה של בהמה, וכשכוש בזנב הוא דרכה. והשאלה לא
היתה על כשכוש רגיל, אלא באופן שקשקשה יותר ממה שרגילה, ונפשט שגם
כשכוש רב הוא דרכה.

שאל רב עינא, מה הדין בבהמה שכשכשה באמתה. האם כמו שבהמה שנגחה חייב
משום קרן משום שיצר הנגיחה תקף אותה, כך גם בבהמה שיצרה תקפה לרביעה
שכשכשה באמתה יהיה חייב משום קרן. או שהבהמה נוגחת בקרן בכוונה להזיק,
אבל אם שכשכה באמתה ללא כוונה להזיק אינו חייב משום קרן.

היה דליל קשור משלם ח"נ רב הונא אמר רב הונא, מה שאמרה המשנה שכשהיה דליל אמר לא שנו אלא שנקשר מאליו קשור לרגל התרנגולים והזיקו משלמים חצי נזק, זה דוקא כשהדליל נקשר מאליו. אבל כשאדם קשר אותו, הקושר חייב לשלם נזק שלם אם אדם נתקל בו וניזק משום בור²⁹⁰. שואלת הגמרא מי משלם חצי נזק בנקשר מאליו? אם בעל הדליל משלם חצי נזק, קשה אם הוא שמר עליו כראוי הוא אנוס ופטור, ואם לא שמר עליו כראוי הוא פושע וחייב נזק שלם? ואם נאמר שבעל התרנגול משלם חצי נזק, הרי כשם שאינו משלם נזק שלם משום שנאמר: "וְכִי יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר אוֹ פִי יִכְרֶה אִישׁ בֶּרֶךְ" איש בור ולא שור בור, שבבור שנעשה בידי בעלי חיים בעליהם אינו חייב נזק שלם, נלמד מכאן שאינו חייב אפילו חצי נזק?

אלא המשנה מדברת בתרנגול שידה את הדליל למרחוק ושבר כלים וחייב חצי נזק משום צרורות, אפילו כשהדליל נקשר על ידי אדם אחר²⁹¹ מפני שלא נתקל אדם בבורו. ורב הונא לא אמר את דבריו על המשנה אלא בעלמא²⁹² וכך נשנו דבריו. דליל הפקר אמר רב הונא נקשר מאליו פטור, קשרו אדם²⁹³ חייב. ואמר רב הונא בר מנחם שחייב משום בור המתגלגל ברגלי אדם וברגלי בהמה.

משנה

השן מועדת לאכול את הראוי לה. הבהמה מועדת לאכול פירות וירקות, אכלה כסות או כלים משלם חצי נזק.

שן ברה"ר פטורה ומשלם מה במה דברים אמורים? ברשות הניזק. אבל ברשות שנהנית הרבים, פטור. ואם נהנית, משלמת מה שנהנית. כיצד

משלמת מה שנהנית? אכלה מתוך הרחבה משלמת מה שנהנית, מצדי הרחבה משלמת מה שהזיקה. מפתח החנות משלמת מה שנהנית, מתוך החנות משלמת מה שהזיקה.

גמרא

פרה שאכ' שעורים חמור שאכ' תנו רבנן, השן מועדת לאכול את הראוי לה. כיצד? כרשנים וכדו' משלמים נ"ש בהמה שנכנסה לחצר הניזק ואכלה אוכלין הראויים לה, ושתתה משקין הראויין לה משלם נזק שלם. וכן חיה שנכנסה לחצר הניזק וטרפה בהמה ואכלה בשר משלם נזק שלם. ופרה שאכלה שעורין, וחמור שאכל

290 רש"י. ואפילו אם לא קשרו אלא לא שמר עליו כראוי. תוס'.

291 והתוס' אומר או בדליל הפקר או בדליל של אדם אחר שהצניעו כראוי. תוס'.

292 התוס' מפרש מפני שקשרו אדם חייב משמע חייב הכל, ובאדייה אדויי ג"כ בעל התרנגול חייב. והתוס' מקשה על רש"י מדוע אם אדם אחר קשרו לא יתחייב משום אשו שהזיקה ברוח מצויה. תוס'.

293 רש"י מפרש מפני שקנאו בהגבהה. תוס' מפרש לאו דוקא קשרו אלא אם היה במקום המוצנע והניחו במקום התורפה ואפילו לא הגביהו, שכל תקלה שהניח ברה"ר חייב עליה אפ' לא קנאה. תוס'.

כרשינין, וכלב שליקק את השמן, וחזיר שאכל חתיכה של בשר²⁹⁴ משלמין נזק שלם. אמר רב פפא, אחרי שנאמר בבבלייתא שכל שדבר שאין דרכה של בהמה לאכול, ודרכה לאכול אותו על ידי הדחק שמה אכילה. חתול שאכל תמרים וחמור שאכל דגים קטנים משלם נזק שלם.

רב יהודה חייב בחמור שאכל פת ולעס את הסל נ"ש על הפת וח"נ על הסל ולעס²⁹⁵ את הסל, ורב יהודה שחייבו לשלם על הלחם נזק שלם ועל הסל חצי נזק. שואלת הגמרא, הרי דרכו של החמור ללעוס את הסל ביחד עם הלחם שבתוכו? אומרת הגמרא, החמור לעס את הסל אחרי שאכל את הלחם. שואלת הגמרא ממה ששנינו, אכלה פת ובשר ותבשיל משלם חצי נזק. ולכאורה מדובר בבהמה ובכל זאת הוא משלם חצי נזק ולא נזק שלם, אפילו שדרכה לאכול פת על ידי הדחק? עונה הגמרא, לא מדובר בחמור שאוכל פת על ידי הדחק, אלא בחיה שאכלה פת ובשר ותבשיל שאין דרכה לאכלם אפילו על ידי הדחק. ומדובר כשאכלה בשר צלוי שאין דרכה לאכול. או שמדובר בצבי שאין דרכו לאכלם אפילו על ידי הדחק. או שמדובר בבהמה שאכלה אותם מעל השולחן, שאין דרכה בכך.

294 אכילת בשר שאינו בשר רך של נפלים על ידי חזיר היא אכילה ע"י הדחק. תוס'.
295 לפי לשון א' ברש"י פלטיה לצנא שלעסו. וללשון אחר שסדק את הסל. רש"י.

